

Een stuk Wereldgeschiedenis.

Daar zijn in de geschiedenis der wereld van die machtige momenten, waarin zich al het worstelen en lijden der volken als saamgroept en ineenweeft, zich gordt en spant tot, en hijgend kampt om een eindbeslissing, waarin de gebeurtenissen en lotgevallen in en van natïen en staten hun knoop en hun oplossing vinden, waarop de mensch een wereldgericht schijnt te houden. En ge staart het aan met hope en vreeze, en ge trilt en beeft, en de aarde schokt onder uwe voeten, en ge houdt den adem in om het vonnis te vernemen, dat over die aarde en haar bewoners gaan zal. O, zeker, gij weet het wel: God alleen is groot! Maar toch, als die hemel daarboven zoo donker en zwart is en de aarde zooveel boosheid en tirannie, zooveel onrecht en geweld draagt en als die groote God het lot der wereld in handen, van een enkel man schijnt over te geven, dan bezwijkt u bijna het hart.

Zóó ongeveer gevoelde Europa toen daar in Zuid-Afrika het pleit scheen beslecht te worden, of eenvoud en geloof, met onschuld en heldenmoed in bond, het winnen zouden van diefstal en wreeden willekeur. Zóó, toen de lichtzinnigheid van Versailles en Parijs, in een Napoleon den Kleinen verpersoonlijkt, het waagde zich te vergripen aan de Oud-Germaansche degelijkheid. Zóó, nog eens, toen het gele ras slag op slag op den Oud-Russischen kolossus van onverwinbaar gedachte autocratie zege op zege bevocht en daaraan eindelijk zijn krijgsbuit voorschreef. Zóó eindelijk als ge nu nog dag op dag uit dat Rusland de tijdingen beluistert, of revolutionnair geweld er in slagen zal, een troon, in het bloed en de tranen van eeuwen wankelend, uiteen te doen spatten met hem, aan wien de misdaden der vaderen schijnen bezocht te worden.

En al is het nu waar, dat de werking, die deze schokken op ons uitoefenen, in omgekeerde reden staat tot den tijd, welke daarover verloopt en de gebeurtenissen, welke zich gedurende dien tijd verdringen, toch is vaak de aanschouwing van een monument, een standbeeld, een schilderstuk, een plaat, genoeg om het hart der kinderen opnieuw mede te doen gevoelen de barensweeën van den nieuwen dag, die voor hun vaderen geboren werd; als ware de schok, die hen deed beven, ook u in het bloed gevaren. Ja, al stond ge dan ook aan den voet van de Germania, waarin de kunstenaar grootsche gedachten van den triomf, door Duitschlands heldenkeizer op een Napoleon den Kleinen behaald, vereeuwigde, ook dan zelfs nog zou de aanschouwing van onze plaat u schokken en de ziel beroeren, waar ge u aangegrepen gevoeldet door het gewicht van dat oogenblik, toen Napoleon de Groote den St. Bernhard beklom.

Napoleon de Groote, zóó doopte Europa hem, als vóórgevoelde het, dat zijn nazaat in grootdoenerij „de Kleine” heeten moest; de zoon der revolutie, die de moeder naar het hart steken zou, zoo kende Frankrijk hem reeds. Nu zouden de grootmachten van Europa's vastland hem leeren kennen en hem een naam geven in de geschiedenis hunner lotgevallen. Heeft niet Engeland met zijn William Pitt aan het hoofd geweigerd, het zwaard tegen de Revolutie en tegen hem in de scheede te steken, en zich opnieuw met het door hem reeds veroverde Oostenrijk en den machtigen Czaar Paul van Rusland tegen hem verbonden? Engeland, neen, hij kan het vergeven noch vergeten, heeft den glans der lauweren, die hij zich bij de Pyreneën bevocht, verdonkerd, het heeft „den Vader des vuurs,” en dat in de oogen der door hem geslagen Mamelukken, zijn vloot en zijn roem ontstolen en hem als een schandelijk deserteur naar Parijs gedreven. Doch het meene niet, hem den moed en zijn grootheid geroofd, hem ten onder gebracht te hebben! Dat heeft Frankrijk beter geleerd, toen hij, de

deserteur, het gansche kaartenhuis zijner revolutie ineen-trapte en zich als zijn eerste Consul een keizerrijk voor de volgende eeuw schiep. Wat keizerrijk het zijn zal? Dat van een Karel den Grooten? Maar neen, dat is hem te klein. Van een Alexander den Grooten, die zich een wereld veroverde en klaagde, dat hem nog geen andere wereld te veroveren bleef! Hoe zou de wereld hem dan genoeg wezen? Telt hij niet eerst één en dertig jaren, en heeft niet hij, de arme advocatenzoon, Europa doen sidderen, toen hij den machtigen keizer van Oostenrijk bij Campo Formio de wet voorschreef en hem België en Italië ontrukte! Hoe, het durfde pogen, zich te wreken! Het durfde zich met Engeland verbinden, om hem te vernederen, met Engeland en dien „ongelikten beer,” dien zijn lijfeigenen „vader,” zijn kruipende hovelingen „Czaar van Rusland” heeten! Maar hij heeft geleerd, ze te haten, al die nietswaardige kroon- en titeldragers, toen hun zonc'n hem, den arme, hun minachting deden gevoelen op de krijgsschool te St. Cyr. Hij heeft gezworen, het hun te toonen, dat hij, ook hij kronen en titels en geld zich verwerven kon, als hij slechts wilde. Hij heeft het hun getoond, aan de machtigsten onder hen, aan hun vaders, aan hun koningen en keizers, en toen zij voor hem, den armen Corsicaanschen jonkman sidderden, heeft hij minachtend over hen gegrijslacht. Hij zal dien keizer van Oostenrijk opnieuw vernederen aan zijn voet, hem den voet op de borst zetten, en als hij om genade en lijfsbehoud bidt, ze hem verleenen voor . . . den linker Rijnvoer, voor . . . de Deutsche keizerskroon, dien verouderden diadeem der Middeleeuwen. En Rusland, en Engeland! Maar als heel het vasteland aan zijn voeten ligt, dan zal keizer Paul hem niet langer trotseeren, dan zal hij door zijn rijk naar Indië trekken en dáár het machtige eilandenrijk in den hartader treffen. Later, later, nu nog niet! Toen hij door Duitschland trok zag een eenvoudige Deutsche landman de vier N's op de uniform zijner garde en las daaruit: „nur nicht nach Norden!”¹⁾ Men heeft het hem overgebracht en hij heeft gelachen. Die bijgeloovige, vrome Duitschers! Zij meenen, dat God met hen is en tegen hem. Zij vergissen zich. Hij heeft God met zich bevriend: heeft hij Hem niet de heerschappij over Frankrijk weergegeven? Immers heeft hij den tempel van de godin der rede doen afbreken en in den Moniteur verklaard: „Frankrijk heeft weer een God!” Neen, neen, als God verstandig is, dan houdt hij het met hem, Napoleon . . . Nur nicht nach Norden! wormt het evenwel voort in zijn hoofd. Doch wat zou hij er zich nu aan storen. Nog is hij geen tweede groote Karel, wat behoeft hij zich te bekommeren over de offers, die het hem kosten zal, een tweede Alexander de Groote te zijn! Maar de scepeter van den grooten Karel mag hem niet ontgaan; voor Frankrijk, Duitschland en Italië, van den Weichsel tot den Atlantischen Oceaan en van de Oostzee tot aan de Middellandsche zee zullen alle vorsten zijn kroonvasallen zijn, en Engeland en Rusland zullen het tandenknersend aanzien. Hij heeft twee legers tegen Oostenrijk in het veld gezonden, zelf heeft hij met het derde de Alpen bestegen, als een tweede Hannibal, gereed om zich op Italië te werpen. Dáár heeft hij met zijn ros den St. Bernhard bestegen en deze, als een reuzenvoetstuk, draagt den Godegiesel van den nieuwen tijd. Naast hem zwoegen ze voort, zijn getrouwen, en stuwen de kanonnen, die dood en verderf storten zullen in de lachende valleien aan zijn voet, waarop zijn onheilspellende blik rust. Wat deert het hem! Duizenden der zijnen bezwijken langs den weg aan zijn zijde . . . hij vraagt niet naar menschenlevens. Naar hooger wijst zijn hand de overgeblevenen, over de lijken der gevallen heen. Naar hooger tot op de kam, en dan zullen ze zich op zijn bevel als een lawine storten in de bloeiende dalen aan hun voet. Het lot van Oostenrijkers en Italianen is geteekend. Zij hebben het immers zelf gekozen. Waarom vergrepen ze zich aan zijn majesteit! Hij wijst onverbiddelijk omhoog.

¹⁾ Slechts niet naar het Noorden!

„Hij droomt — de laatste troon ligt reeds omvergestooten;
„Hij droomt — en 't blauw gewelf des hemels wordt
[ontsloten;

„Hij zelf is Jupiter; zijn aadlaar Ganymeed!
„Hij droomt — en hoort een stem uit d'afgrond opgezonden:
„Nur nicht nach Norden!”

Maar een ander sterveling, Bernhard van Monthon, de stichter van het St.-Bernhards-klooster, weefde schitterender aureool om den verglaasden bergtop.

De sneeuwacht huilt door de spleten en kloven, en maakt den weg onkenbaar, zelfs voor den ervaren reiziger. De scherpe koude verstijft hem, zijn krachten gaan hem begeven. Hij zijgt neer, en de winter weeft in één oogenblik een doodskleed over hem. Daar klinkt het geblaf van honden temidden der heilige stilte in dit oord der verschrikking. Zij snuffelen langs den grond, en hollen voort. Nu staan zij stil en graven. Andermaal weerkaatsen de ijsvlakten hun geblaf. Twee monniken naderen de plaats vanwaar het komt. Zij wrijven den bewusteloze met sneeuw en als hij de oogen opent, versterken zij het weder ontwaakte leven met een teug wijns. Nu leiden en steunen of dragen zij hem naar hun klooster, en als hun gast hen verlaat, dan blikht hij nog eenmaal om en zegent de broederen dáár.

O zeker, 't was grootsch, toen Napoleon de Grootte van den top van den St. Bernhard

„den bliksem met zijn vingren
„Bestuurde, en op uw hoofd, Itaalje! neer dorst slingren,
„Dat sidd'rend opsprong, door zijn reuzentred vervaard;”
Maar Bernhard van Monthon, die hier
„'t eerst zijn voet als kluiznaar richtte,
„Bij kruis en bedecel dat weldoend klooster stichtte,
„Heeft schooner dank verdiend van de aard.”

P. J. K.

Brieven uit Amerika.

V.

Negende dag. — Zonsopgang op zee. — Land in 't zicht.
— Loods aan boord. — Op den uitkijk. — In de haven van Hoboken.

Negende dag op zee. —
Naar alle waarschijnlijkheid de laatste dag van de reis. Wilde ik dus mijn plan, om de zón te zien opgaan, volvoeren, dan moest het heden geschieden.

Mijn slaapgenoot, wie ik gisteren avond mijn plan heb medegedeeld, verklaart zich dadelijk bereid, de nachtelijke expeditie te deelen.

Het weer is ons gunstig. Aan 't einde van den nacht staan we op, en vinden in 't donker onzen weg naar 't sloependek.

Welk een aanblik! Een sterrenhemel, zoo vol, zoo flonkerend van licht, als mij dien alleen van late nachturen in het hooggebergte heugt. Twee planeten, Jupiter en Venus, met haar zacht liefelijk licht zijn duidelijk tusschen de duizenden schitterende sterren herkenbaar. En als was er nog geen licht genoeg, vuurt de zee ook, en rollen de golven op en neer met vreemde electrische lichtglansen.

Wat zijn die lichtjes overal op de zee? Weerspiegelen de sterren en planeten in de donkere diepte van het water? Wij meenen 't eerst — maar neen, ook dát is vuren, 't zijn millioenen en millioenen lichtgevende diertjes, die flikkerend op en neer gaan met de donkere golven.

Een prachtig gezicht, net groote, lichtende diamanten op zwart fluweel — een herhaling van den sterrenhemel boven ons hoofd. Ook de zee-lichten vormen groepen als sterrenbeelden, ook zij hebben allerlei licht, roodachtig

en blauwachtig en oranje en geel, fel en teer. Sommige zijn grooter en stralen met den zachten glans der planeten.

Doch nu moeten we gaan letten op den oostelijken hemel. Naar den kant van Europa is aan den horizon reeds een vaal licht zichtbaar. Het is nog kleurloos — een heel teere glans, meer niet. Maar iedere minuut wordt het duidelijker, dieper van gloed — nu is 't geel — gulden — goud — oranje. Nu wordt 't al rooder van tint — purper — dan violet . . . nu mindert de gloed weer, verbleekt, wordt groenachtig.

Onder ons en om ons heen hebben inmiddels groote veranderingen plaats gegrepen. De lichtjes in de zee en de lichten aan den hemel zijn een voor een verdwenen, de hemel en de zee hebben hun blauwe dagkleur weer aangenomen. De grootste lichten schijnen nog door, flauw, als in droeven glans — maar tegen het steeds sterker wordende zonnelicht zijn ook zij niet bestand, en weldra is geen enkele lichtbron meer te zien dan de twee planeten, één boven ons hoofd, en één die de wacht betreft boven de poort, waar de zon weldra door zal komen. En al sterker straalt het daglicht uit de ongeziene diepte aan den oostelijken horizon, waar nu een kleine wolkenbank zichtbaar wordt.

Daar toont zich in de wolkenbank een vuurrood lichtpunt. Is het de zon? We hebben geen tijd, om te antwoorden. Het volgend oogenblik is het punt een streep, de streep een vlak, rond van boven en recht van onderen, steeds stijgend, steeds grooter en ronder vorm aannemend, steeds blijvend van lichtend purper. De zon is opgegaan, ze verheft zich glorieus boven de wolkenbank en

heeft haar zwaai en spoor
den ganschen hemel door.

Het weder blijft den ganschen dag verrukkelijk. Hoewel de kalender 9 October aanwijst, lijkt het wel zomer. Er is iets zuidelijks in de koesterende atmosfeer en in de schitterend blauwe lucht. De zee is als rimpelend satijn.

De groote vraag, die aller hoofden bezig houdt, het middelpunt van alle gesprekken is: Zouden we vandaag nog aankomen en hoe laat? — En iedereen kijkt naar 't Westen, of er nog geen land te zien is.

't Eerste, dat we ontwaren, zijn eenige schepen aan den horizon. Als we naderbij komen, blijken het kleine scheepjes te zijn, en weldra zien we ze overal om ons heen. Dat is het eerste teeken van de nadering van land.

Dan vliegen er vogeltjes rond en komen op 't dek zitten. Nog later komen kapellen op ons aanfladderen, mooie, groote exemplaren met oranjevleugels. Hoe welkom zijn al die diertjes ons, — de eerste boden van het land, waar wij heengaan.

Het uithijnschen der bagage is ook al begonnen, de koffers komen weer uit hun donkere diepte te voorschijn.

's Middags ga ik naar 't sloependek, en herken in den vriendelijk uitzienenden man, met witte haren en witte baard, den predikant van gisterenmiddag, die ook staat uit te kijken. Ik neem de gelegenheid waar, hem te zeggen, hoe zeer ik van de godsdienstoefening en zijn prediking gisterenmiddag genoten heb. Wij wisselen onze kaartjes en hij blijkt te zijn predikant van de oude *Dutch Reformed Church* te New-York. Hij vertelt mij een en ander van die kerk, en belooft mij, wanneer ik te New-York kom, mij te zullen laten zien, wat deze kerk nog aan Oud-Hollandsche historische herinneringen herbergt. Met beide handen neem ik zijn aanbod aan.

Daar komt de kapitein op ons toe wandelen.

„Is er nog geen land te zien, kapitein?”

„Wel zeker, ziet u daar rechts geen land?”

Ik tuur en tuur, maar zie niets. Dan leent de kapitein mij zijn verrekijker en met moeite zie ik eindelijk de kust, die zijn geoefend oog zonder verrekijker reeds gezien had. Het is de Zuidkust van Long Island, waar wij langs stoomen, om de monding van de Hudson en New-York te bereiken.

„Kijk, daar zijn de Highlands, recht voor ons uit.”